

Уште во јануари оваа година независната група за Косово на Белград му го претстави планот за финалниот статус на протекторатот. Тој се движеше од суштинска автономија до највисок степен на независност. Планот е именуван како "Косово еврорегион - Косово слободна земја". Поаѓа од Уставот на СФР Југославија од 1974 година. Тоа значи максимална автономија, минус република. Тадиќ, Драшковиќ и Коштуница резервирано го прифатија планот, но денес сè паѓа во вода. Според тој план, место во Обединетите нации би имала само Србија, Косово би имало свое знаме и грб, но не и химна, а царинската и полициската служба би биле организирани со предлозите понудени во Договорот од Рамбује. Согласно тогашниот предлог на независната група за Косово, 15 до 20 пратеници од Косово би се избирале во Парламентот во Србија. Србите го прифатија овој план, но не и Албанците. Албанците го отфрлија од старт, бидејќи стануваше збор за полудржавен

проект кој не се поклопува со концептот на албанските политички елити не само на Косово, туку и на цел Балкан. Во моментов меѓународната заедница нема вистинско решение за Косово поради комплексноста на проблемот, но сепак се труди да воспостави најстабилно можно решение или привидно на тоа. Сега се поставува чувствителното прашање - дали независноста на Косово е вистинското решение за регионот?

СТАБИЛНОСТ ЗА ПОЛУОСТРОВОТ

Денес американската политика не е проалбанска. Тоа е факт, што не беше случај со администрацијата на Клинтон. САД се обидуваат да изнајдат најстабилно решение. Барем така стои во официјалната реторика на дипломатите од Вашингтон. Но, сепак големите сили тежнеат кон решение кое повеќе ќе биде независност за Покраината, отколку широка автономија, како што се залага Бел-

градот и даваат предност на независноста? Во моментов ги нема. Западот и натаму врши притисок врз косовската Влада во Приштина колку-толку да оствари наредок во почитувањето на малцинските права на неалбанското население во Покраината, за да има алиби статусот да се усогласи со интересите на косовското мнозинство. Косово не може да опстане како демократско општество доколку сите народи во него не можат спокојно да живеат во мир и со достоинство. Западот круто стоеше на ставот дека преговорите не можат да почнат сè додека не се направат минимум напори за почитување на елементарните човекови права, додека не оформи независно судство и соодветна приватизација на општествениот капитал. Денес САД ја ограничуваат својата улога на Балканот. Според нив, пожелна е поактивна функционалност на европските земји во косовското прашање.

Дел од европските лидери имаат по малку збунувачки тези кога говорат де-

СОЈУЗНИЦИТЕ НАГРАДЕНИ, ПРОТИВНИЦИТЕ КАЗНЕТИ

Во моментов меѓународната заедница нема вистинско решение за Косово поради комплексноста на проблемот, но сепак се труди да воспостави најстабилно можно решение или привидно на тоа. Сега се поставува чувствителното прашање - дали независноста на Косово е вистинското решение за регионот? Дел од европските лидери имаат по малку збунувачки тези кога говорат дека стабилноста на балканскиот регион е мошне битна при решавањето на косовскиот статус, но границите и не биле она најважното во целиот случај. Каква стабилност му се нуди на Полуостровот доколку постојните меѓудржавни граници не се битни?

Пишува: **Мишко ТАЛЕСКИ**

град. Пропадна концептот стандарди па статус, бидејќи стандардите не се исполнија, а сепак преговорите почнаа. Некому му се прогледа низ прсти. Зошто? Тоа ја наметнува тезата дека решението е донесено од поодамна, но се чекаше моделот низ чија призма ќе се соопшти одлуката. Денес Србија е свесна дека го губи своето свето место. Тадиќ го повика својот народ да се подготви за најлошото нештедејќи ги обвинувањата на режимот на Милошевиќ како најодговорен за она што денес се случува со Косово. И покрај тоа што денес косовското општество е маргинализирано во секој демократски поглед, сепак меѓународната заедница цени дека притисокот од Албанците е поголем од оној на Србите, па оттука ќе треба да се задоволат поопасните за Европа. Растот на Косово е запрен во секој поглед, оди сè поудолу, економијата е потпрена на хуманитарна помош, невработеноста се проценува на 50 до 70 проценти, сивата економија ги опфаќа сите видови стопанисување, надворешниот трговски дефицит е 96 проценти... Кои се елементите

ка стабилноста на балканскиот регион е мошне битна при решавањето на косовскиот статус, но границите и не биле она најважното во целиот случај. Каква стабилност му се нуди на Полуостровот доколку постојните меѓудржавни граници не се битни? Тотално непознавање на фактичката состојба. Пред извесно време австрискиот канцелар Волфганг Шисел ја изнесе констатацијата дека можеби најсоодветно решение за Косово би било она направено по примерот на белгиската федерација, во која членките имаат големи овластувања. Според него, во преговорите неминовно мора да биде вклучен и Белград, бидејќи доколку не е така решението би било наметнато и еднострано. Балканските земји се залажуваат со пораките дека ако бидат конструктивни, тогаш ќе им се овозможи влез во ЕУ. Србија, пак, се условува да се откаже од територијалната јурисдикција врз Косово доколку сака забрзан влез во заедницата на европските земји. Морков или стап. Сè е игра. Едно време Србите на Косово побараа од матичната држава, по итна постапка, да донесе нов Устав на земјата, во кој јасно ќе пишува дека Косово е составен дел од српската држава. Тие ценеа дека таквиот Устав е единствениот пат да се запрат тенденциите за отцепување на Косово и Мето-

"ДЕМОКРАТСКИ" СЕ РАЗВРЗУВА ЈАЗОЛОТ ЗА НЕЗАВИСНОСТ

Според планот именуван како "Косово еврорегион - Косово слободна земја", Покраината би имала свое знаме и грб, но не и химна, а царинската и полициската служба би биле организирани со предлозите понудени во Договорот од Рамбује. Големите сили тежнеат кон решение кое повеќе ќе биде независност за Покраината, отколку широка автономија, како што се залага Белград. Некому повторно му се гледа низ прсти. Зошто? Логично

се наметнува тезата дека решението е донесено одамна, но се чека моделот низ чија призма ќе се соопшти одлуката. Србија веќе е свесна дека го губи своето свето место.

Европските политички кругови се повнимателни во избирањето на реториката кога е во прашање Косово. Тие велат дека денес Покраината повторно е пред експлозија како во 1999 година. Се плашат од нов 17 март, во кој сега не би биле опфатени само Србите, туку и претставниците на УНМИК и на меѓународните воени сили кои таму се стационирани. Европа се плаши од отворањето на Пандорината кутија на Балканот. Тоа ќе биде опасен преседан за целиот континент.

Условната независност е најновиот предложен модел од Западот. Се проценува дека на своја страна Белград, пак, го има главниот аргумент кој произлегува од американската либерална доктрина на меѓународните односи, а таа е дека демократиите не војуваат, односно дека се способни проблемите да ги решаваат по пат на дијалог и меѓусебно разбирање. Вистинскиот противник на српската држава денес не се Албанците, туку оние кои помалку или повеќе заговараат примена на сила во меѓународните односи или колективно казнување на народите. Напуштањето на моделот стандарди па статус беше преседан во светските односи.

хија и создавање независна албанска држава. Ваквите препораки многумина ги оценија како смешни, апсурдни и некорисни. Денес е очигледно дека единствената точка во која се вкрстуваат српските и албанските интереси и националните интереси е Косово. Дали се подготвени заеднички да изнајдат начин како да се дојде до европски проект кој би ја избегнал балканската историја? Позициите на кои стојат двата народа говорат дека тоа е невозможно. Основачот на Меѓународната кризна група, Мортон Абрамович, и познатиот Ричард Холбрук побараа Бушовата администрација да ја доврши работата која ја почна Клинтон во 1999 година и со тоа да се ослободи од воените ресурси, кои моментно се наоѓаат на Косово. На прашањето упатено до Абрамович - зошто смета дека Косово треба да биде независно, тој кратко одговара - Србија мора да биде казнета за владеењето на Милошевиќ. Истото го потенцираше и Холбрук, кој влезот на Србија во ЕУ го услови со откажување од Косово.

ДОБИТНИ КОМБИНАЦИИ

Европските политички кругови се повнимателни во избирањето на ретори-

ката кога е во прашање Косово. Тие велат дека денес Покраината повторно е пред експлозија како во 1999 година. Тие се плашат од нов 17 март, во кој сега не би биле опфатени само Србите, туку и претставниците на УНМИК и на меѓународните воени сили кои таму се стационирани. Европа се плаши од отворањето на Пандорината кутија на Балканот. Тоа ќе биде опасен преседан за целиот континент. Условната независност е најновиот предложен модел од Западот. Тука не се поставува прашањето каков треба да биде статусот, туку како најлесно да се дојде до тој статус, без при тоа да се предизвика спирала на ново балканско насилство. Неспорно е дека до решение мора да се дојде преку преговори, а не со меѓународна арбитража и наметнување решение. Но, малкумина се оние кои веруваат дека Приштина и Белград ќе постигнат компромис. Тие имаат крајно спротивставени ставови. Доколку сами би го решавале проблемот без присуство и улога на меѓународната заедница, факт е дека веднаш би избила нова војна. Преговарачката позиција на косовските Албанци е мошне едноставна - бараат независност. За тоа имаат силна поддршка од Меѓународната кризна група, од медиу-

мите и од други лобисти. Србија е во понезавидна позиција. Се очекува Западот да го изгуби трпението и да наметне свое решение. Се проценува дека на своја страна Белград, пак, го има главниот аргумент кој произлегува од американската либерална доктрина на меѓународните односи, а таа е дека демократиите не војуваат, односно дека се способни проблемите да ги решаваат по пат на дијалог и меѓусебно разбирање. Вистинскиот противник на српската држава денес не се Албанците, туку оние кои помалку или повеќе заговараат примена на сила во меѓународните односи или колективно казнување на народите. Напуштањето на моделот - стандарди па статус беше преседан во светските односи. Напуштањето на таквата политика мотивирана од стравот, на мета на екстремистите да не се најдат НАТО и УНМИК, како и наметнувањето решение на една демократска држава е правно неодржливо и незабележано во досегашната практика на меѓународните односи. Денес Белград треба да докаже дека преговорите не се водат меѓу две тврдоглави страни, туку дека вистинскиот предмет на разговори би биле во корист на Балканот и на Европа во целина. Добитната комбинација за едната страна не смее да биде губиток за другата. Значи, како и да се врти ситуацијата, компромис мора да има. Доколку се задоволи само едната страна, во случајот албанската, како што се заговара, тогаш екстремно брзо ќе дојде до јакнење на националистичките струи во Србија и враќање на власт на партиите на Милошевиќ и на Шешељ. Доколку радикалите ја освојат власта во Србија, што сигурно ќе се случи ако Косово добие независност, тогаш неизбежно ќе биде заострувањето на српско-албанските односи и создавање нов судир во кој меѓународната заедница повторно ќе биде исправена пред предизвик. Сега Белград мора да покаже дека по 5 октомври 2000 година е променета логиката на војување за југословенското наследство. Западните аналитичари ја критикуваат сегашната српска власт дека нема конкретен проект за Косово. Доколку Србија сака Косово да остане во нејзините граници, тогаш таа ќе мора да се реши Албанците да ги интегрира во новото општествено живеење. Тоа ќе значи дека Албанците, 1,8 милиони колку што ги има на Косово, ќе можат да патуваат низ цела Србија, дека во српската Влада ќе има албански министри и слично. Западот не верува дека официјален Белград е подготвен на ова, но широката автономија за која се залагаат и Коштуница и Тадиќ го подразбира токму тоа. Се отвора најкомплексното балканско прашање. Цената е голема. Но, мора да се почне. Јазолот мора да се разврзе.